

Universitatea Babeş-Bolyai
Facultatea de Litere
Şcoala Doctorală de Hungarologie

Sfera publică literară și politica literară în perioada de
început al revistei Utunk
– teză de doctorat –

Conducător științific:
Prof. univ. dr. Orbán Gyöngyi

Doctorand:
Andorkó Júlia-Eszter

Cluj-Napoca

2013

Cuprins

1. Hipoteze. Considerații teoretice	Error! Bookmark not defined.
2. Accessus ad: Revista literară Utunk. (Începutul, scurtă istorie) Error!	Bookmark not defined.
2.1. Intervalul publicării	Error! Bookmark not defined.
2.2. Editori, membrii comitetului de redactare	Error! Bookmark not defined.
2.3. Editura, presa revistei	Error! Bookmark not defined.
2.4. Designul	Error! Bookmark not defined.
2.5. Conținutul	Error! Bookmark not defined.
2.6. O istorie scurtă a revistei Utunk	Error! Bookmark not defined.
3. Contexte	Error! Bookmark not defined.
3.1. România, minorități, socialism	Error! Bookmark not defined.
3.2. Presa maghiară din Romania în era socialismului	Error! Bookmark not defined.
3.3. Instituțiile cenzurii	Error! Bookmark not defined.
3.4. Ideologie, agitare și propagandă	Error! Bookmark not defined.
4. Problemele periodizării. Perioade	Error! Bookmark not defined.
5. Iunie 1946 – Iunie 1947. Pluralism politic și literar	Error! Bookmark not defined.
5.1. Primul număr	Error! Bookmark not defined.
5.1.2. Sumar	Error! Bookmark not defined.
5.2. Primul an	Error! Bookmark not defined.
5.2.1. Editoriale	Error! Bookmark not defined.
5.2.2. Concept editorial și editoriale	Error! Bookmark not defined.
5.2.3. Discuții și texte de critică literară 1946 și 1947	Error! Bookmark not defined.
5.2.4. Viața culturală între 1946 és 1947	Error! Bookmark not defined.
5.2.5. Sumar	Error! Bookmark not defined.
6. 1947-1948. Unitate neprincipială – neprincipialitate unificată? Error!	Bookmark not defined.
6.1. Discuții și texte de critică literară	Error! Bookmark not defined.
6.2. Viața culturală în oglinda indoctrinării și „ordinea de zi” Error!	Bookmark not defined.
6.3. Sumar	Error! Bookmark not defined.

7. 1948. Unitate principală găsită?	Error! Bookmark not defined.
7.1. Editoriale	Error! Bookmark not defined.
7.2. Busolă în interpretarea problemelor ideologice: textul de propagandă	Error!
Bookmark not defined.	
7.3. „1848, tu, stea!”	Error! Bookmark not defined.
8. Concluzii	Error! Bookmark not defined.
Bibliografie	Error! Bookmark not defined.

Cuvinte-cheie

revistă literară, Utunk, Cluj-Napoca, minoritatea maghiara din România, literatură socialistă, presă, cenzură, ideologie, agitare, propagandă, pluralism literar și politic, sfera publică plebeiană, politica literară, indoctrinare, editorial, critică literară

Sfera publică literară și politica literară în perioada de început al revistei Utunk

Tema principală a lucrării este relația silită dintre ideologia socialismului de stat și literatură și este surprinsă în contextul presei maghiare din România, din Transilvania. Teza prezentă se concentrează pe o singură revistă, intitulată *Utunk*, și anume pe numerele acesteia apărute în perioada timpurie a redactării ei, aparținând primelor trei ani din existență. Perioada analizată a revistei *Utunk* cuprinde anii 1946-1948: în contextul revistei și al evenimentelor istorice de atunci este de mare semnificație acea practică prin care Partidul Comunist Român încetul cu încetul, dar foarte sistematic preia puterea și își realizează instituțiile după modelul sovietic, fiindcă acest proces (și la nivelul ideologic) poate fi urmărit și în restructurarea forurilor publicității.

În dizertația mea am încercat să descriu cât mai amplu natura și mecanismele acelei publicități literare influențate de schimbările în politica literară care se dezvoltă în perioada timpurie a apariției revistei *Utunk*, bazându-mă pe analiza textelor publicate în cursul primelor

trei ani. Transformările, metamorfozele sociale după al doilea război mondial au cauzat schimbări vizibile și în domeniul artelor. Formele publicității susținute de minoritatea maghiară din România – trecută în sfera intereselor sovietice – devin, după ajungerea la putere a Partidului Comunist, inevitabil o publicitate socialistă limitată care corespunde ideologiei și intereselor statului de partid în care atenția pentru interesele muncitorimii este substituită de către afirmarea și impunerea intereselor partidului, menit să reprezintă această muncitorime. În primii ani însă (revista *Utunk*, fiind fondată în vara anului 1946, s-a regăsit în toiuul unor procese de transformare și de reconstrucție deja începute) nu este încă clare definită acea direcție de politică literară care a condus la noțiunea de publicitate a perioadei în care s-a practicat puterea stabilită de tip stalinist. Firește că în statele sferei intereselor sovietice această schimbare de la tipurile publicității locale, autohtone înspre modelul publicității de tip sovietic s-a realizat, dar perioada de tranziție manifestă în fiecare țară niște particularități locale, deoarece starea din început se bazează pe specificul țării respective, iar procesul schimbării propune distrugerea, eliminarea caracteristicilor culturii naționale.

Utunk, fiind o revistă literară aparținând minorității maghiare din România și fiind susținut (financiar, dar și ideologic) parțial de către stat, este adecvat pentru urmărirea și prezentare cu caracter de studiu de caz acelor încercări – de altfel, reușite –, care doresc să transforme publicitatea literară minorității maghiare. Conform ipotezei mele inițiale, acele direcții de politică literară care au influențat publicitatea aflată în formare, pot fi în primul rând identificate în articole de fond, texte de teoria criticii și de critica literaturii, respectiv, în mod indirect, din opere literare.

Ca un fundal pentru analiza și interpretarea tipurilor de texte alese am considerat necesar să elaborez o schiță a istoriei revistei; capitolul 2. care este dedicat acestei probleme (Accessus ad: Revista *Utunk*. Începuturile, scurtă istorie) a reprezentat un ajutor pentru contextualizarea materialului din primii trei ani. Pe baza subcapitolelor ale acestei părți se poate contura profilul unei reviste care a dispus de o rețea de răspândire națională și a apărut inițial bilunar, și care însoțește întreagă eră a socialismului de stat, iar pe columnele ei se poate urmări evenimentele vieții literare și culturale a minorității maghiare, momentele istoriei literaturii maghiare din România dintr-o perioadă mai lungă decât patru decenii. Literatura perioadei socialismului de stat însă nu este în sine un fenomen lipsit de probleme, așadar am încercat să prezint revista însăși în contextul acelor instituții și ideologii care au influențat în acea perioadă publicitatea

literară: capitolul 3. descrie minoritatea maghiară din România și socialismul de stat în lumina bazelor istorice ale formării și dezvoltării acestuia, respectiv oferă o introducere în istoria presei maghiare din România din perioada socialismului de stat. Subcapitolele 3.3 și 3.4 conțin o schiță a fundalului instituțional și ideologic care s-a aflat în spatele publicității specifice, controlate și comandate a socialismului de stat: cenzura, fiind un mecanism de control și de interzicere, a oferit suport efectiv pentru stabilirea ideologiei răspândite de agitatori și propagandiști. În perioada analizată, revista a fost supusă unui tip timpuriu de cenzură care a susținut construirea socialismului de stat, și anume cenzura concretă, care a eliminat textele reproșabile din punct de vedere ideologic practic dintr-un material deja editat și redactat. Între anii 1946 și 1948 se observă o accentuare și o impunere treptată a cenzurii și creșterea numărului textelor propagandistice.

Capitolul 4. se ocupă de clarificarea eventualelor întrebări legate de periodizare, respectiv definește limitele temporale ale perioadei analizate. Cele trei limite ale perioadelor sunt marcate de evenimente politico-economice (articolul lui Luka László publicat în revista *Igazság*, eliminarea instituției monarhiei, începutul economiei bazate pe planificări) care au influențat politica literară a revistei, dar și temele date publicității și abordarea acestora. Politica literară, măsura și gradul politizării publicității pe care o căuzează a crescut proporțional cu sporirea puterii partidului comunist.

Capitolul 5. se concentrează asupra primei etape a perioadei analizate, adică pe primul an, cuprins între 22. iunie 1946. și 7. iunie 1947. Această etapă poate fi descrisă cu termenii de heterogenitate și pluralism. În subcapitolele se realizează analiza textelor din numărul de debut, acesta fiind un fel de proiecție a viitorului (ceea ce privește conținutul, structura și înfățișarea revistei), fiindcă în timpul celor patru decenii de apariție *Utunk* se ține de promisiunile făcute în primul număr: este o revistă literară care nu se adresează în primul rând specialiștilor din domeniu, ci exact cu ajutorul intelectualilor încearcă să susțină o revistă care popularizează literatura și cultivă sensibilitatea receptivă a cititorilor. Este însă vizibil de la bunul început că această popularizare a literaturii, cultivarea sensibilității receptive are interpretări multiple, iar din parte unor voci anume, chiar foarte specifice: opinia – în acel timp foarte heterogenă – despre literatură a revistei Asociației Scriitorilor Maghiari din România se conturează în cadrul revistei prin prezența mai multor voci diferite.

Revoluționarea (adică transpunerea pe plan social, supunerea intereselor vieții publice și politice) a literaturii și a criticii literare, respectiv literatura și critica privite ca mijloace pentru metamorfoza radical-revoluționară a societății – această luptă pe două fronturi se referă la modificarea domeniului literar, dorește ca literatura să devină instrument și un transmițător al ideologiei de dimensiuni totale care vrea să pătrundă în viața publică a cetățenilor, dar și în segențele ei private. Pentru ca spațiul literar (împreună cu instituțiile, publicitatea, receptorii și creatorii lui) să devină instrumentul ideologiei care aspiră la putere, primul rând literatura trebuie convinsă (în acest scop apar articole de fond), trebuie colonizată, din cercurile ei trebuie excluse toți cei care se opun print-un al mod de gândire (critică agresivă, cenzură), trebuie susținută „producerea” unor texte care servesc intereselor puterii (ex. nenumărate opere în proză de Nagy István, Asztalos István, Marton Lili, sau poeziile lui Salamon László). Marcarea direcției în care trebuie să se îndreaptă critica pentru a-și îndeplini „menirea” este deja în sine un semn al crizei provocate de schimbare, fiindcă stabilirea criticii de tip nou nu s-a putut realiza peste noapte, pentru eliminarea diferențelor în opinie, a contraargumentelor a fost nevoie de un ton politic care marchează limita erei, ceea ce nu a marcat numai finalul pluralismului literar, ci și sfârșitul pluralismului politic.

Textele care dovedesc succesul politicii literare care afirmă transpunerea literaturii pe plan social anticipă înclinarea spre noua direcție, o schimbare iminentă, dar până în iunie 1947 această direcție nu devine agresivă, nu exclude pe nimeni și acceptă chiar abateri de la discursul dominant. Mai mult, în același spațiu public (pe columnele revistei) pot apărea niște texte, aprecieri critice care proclamă libertatea artistului în opoziție cu angajament.

Etapă următoare (a doua jumătate din 1947) se concentrează în principiu pe distrugerea sistematică a acelor cadre instituționale, opinii, liber-cugetători care au împiedicat dezvoltarea publicitatea plebeiană și intenția puterii din fundalul acesteia. Politica, direcționând viața publică, respectiv politica literară din revistă luptă umăr lângă umăr împotriva încălcării principiilor: începe valul de arestarea intelectualilor considerați de opoziție, *Utunk* publică articole despre reacția ascunsă din instituțiile științifice maghiare. Este semnificativă punerea în valoare a acelei retorici care se bazează pe noțiunea de „unitate fără principii” împrumutată de Luka László și care realizează o adevărată colonizare din poziție de putere, acoperind acele fapte esențiale care pot însemna vreo îndoială pentru stabilitatea acestei poziții. Acuzarea întregului public maghiar de unitate fără principii invocă în sine ideea inacceptabilă a crimei colective, prin care presa și

politica română, în contextul perioadei postbelice deloc lipsite de tensiuni, stigmatizează comunitatea maghiară ca niște reacționari angajați lui Horthy. „Unitatea fără principii” devine slogan politic, folosirea a jucat un rol cel mai probabil în omogenizarea dorită.

Dezbaterea este strâns legată de asemenea de natura publicității „democratice” plebeiene, fiindcă și aceasta a fost definită în principiu de elementul puterii, de excluderea pe bază de proveniență, de respingerea din motive ideologice.

Dezbaterea Toldi pare să definească, ba chiar să stigmatizeze direcțiunea politicii literare și publicității revistei: validarea și controlarea realității din afara literaturii, a ideologiei politice într-un mediu apolitic atrage după sine distrugerea completă a echilibrului delicat, mai devreme prezent în structura de valori, ceea ce în cazul acestei reviste (după cum dovedesc și celelalte periodice de atunci) rezultă în faptul că propaganda politică va câștiga spațiu.

Capitolul 7 analizează etapa când ideologia de origine politică devine predominantă. Spațiile eventual eliberate prin înlăturarea agresivă a opiniilor contradictorii, a dușmanilor principiilor socialiste și progresive, a celor „reacționari” și de tip „retrograd” vor fi imediat ocupate de texte care arată direcția corectă a interpretării evenimentelor actuale din politică și din viața publică, sau texte care pot fi considerate parte a propagandei integrative, care însă se mențin pe partea retoricii militante. În pofida unificării ideologice desfășurate caracterul de mișcare și de luptă a textelor servește la menținerea aparenței de revoluționarism.

Textele care se bucură de nașterea democrației populare nu sărbătoresc numai eliminarea regelui, ci și schimbarea în structura puterii: prin fuziunea partidelor reprezentanții muncitorimii pot ajunge la putere, cultul secretarului partidului – care practic preia poziția regelui –, Gheorghiu-Dej, începe să se construiască, practica puterii și organizarea societății cu elan înnoit, după model sovietic, inspiră multe opere literare și este nevoie de și mai multe texte explicative care să le însoțească (fiindcă deciziile nu se bazează pe democrație, ci pe aplicarea dictatorică a modelului sovietic). Ideologia de stat care a ajuns la putere în revistă, politica literară care o servește au transformat *Utunk* într-o revistă de propagandă, a cărei singur scop va deveni să accentueze că statul și orice for care transmite ideologia statului luptă pentru muncitori, pentru cei care au fost exploatați mai devreme. În anul 1948 din perioada analizată se observă că toate tipurile de texte se supun unui singur scop, funcția lor se omogenizează, la fel ca și orientarea ideologică a revistei: construcția discursivă a muncitorului conștient ocupă un loc secundar pe lângă partid, lauda ideologiei de stat. Eliberarea și lupta pentru independența muncitorului,

identificarea maselor largi de oameni ca mese de muncitori (muncitori în agricultură sau în fabrici) a început deja mai devreme, de aceea publicitatea plebeiană poate să-și îndeplinească funcția: transmiterea recunoștinței muncitorimii față de partid, respectiv prezentarea directivelor, prevederilor și deciziilor partidului ca o activitate benefică față de muncitori.

Popularea spațiului publicității discursive din revistă cu figuri, date și concepții care susțin creația unui trecut istoric este un proces agresiv care vrea neapărat să convingă, fiind alături de strategia asemănătoare a retoricii puterii; astfel publicitatea creată nu este doar scena în care elementele devin realitate ideologică, ci mediul acestui proces, căpătând caracter simbolic în sine: devine spațiul manifestării puterii de partid, un spațiu al confirmării identității socialiste, al luării-parte la putere.

Politica literară din perioada timpurie a revistei *Utunk* și publicitatea (literară) influențată de aceasta a trecut, în cursul celor trei ani analizați, de la heterogenitate, pluralism înspre omogenizare. Acest proces s-a desfășurat în consecința influenței externe a puterii, și documentează de fapt sporirea gradului de politizare: publicitatea care ajunge la un nou nivel funcționează înainte de toate ca un for al convingerii, iar caracterul plebeian se menține în măsură ce conducerea partidului, adică cei care sunt responsabili pentru funcționarea organelor de control al forurilor publice, sunt și ei înșiși de origine muncitorească, respectiv dacă grupul-țintă este clasa muncitorilor. Din 1948 publicitatea din revistă se va reinterpretă: publicitatea timpurie, promițându-se democratică, este menită să realizeze un dialog intelectual-muncitor, cum a formulat Kacsó Sándor în descrierea vieții intelectual-spirituale de atunci. Din iunie 1947 este încălcată condiția principală a democrației, și anume respectarea opiniilor diferite, a șansei de a pune în valoare multiple păreri. Acesta se întâmplă sub pretextul că cei care gândesc altfel nu numai că sunt pe o cale greșită, dar din cauza „lipsei principiilor” vor afecta negativ democrația populară și marea transformare a societății. Excluderea a avut loc împotriva intelectualității care nu a fost de acord cu metodele metamorfozei care nu a ținut cont de interesele și nevoile subsistemelor societății, ci doar de ideologia partidului.

Noțiunea de publicitate dezvoltată în primii trei ani din activitatea revistei *Utunk* – privind restrângerea ramelor temporale – a trecut peste schimbări radicale. Perioada plină de crize a schimbării funcției publicității, instituționalizarea metodelor excluderii pe bază ideologică este acea etapă de șase luni care este cuprinsă între apariția și „prelucrarea” în revistă a articolului lui Luka László din mai 1947, respectiv eliminarea instituției monarhiei.

Bibliografie

ALMÁSI Miklós: Lunacsarszkij: a lenini kultúrpolitikus, In: Almási Miklós: *Kényszerpályán. Esszék, tanulmányok*, Magvető, Budapest, 1977, 189-197.

AMBRUS Attila: Lapok az erdélyi magyar sajtótörténetből, *Pro Minoritate*, 2009/Tél, 21-36.

ANKERSMIT, Franklin Rudolf: *History and Tropology. The Rise and Fall of Metaphor*, University of California Press, 1994.

ASSMANN, Jan: *A kulturális emlékezet. Írás, emlékezés és politikai identitás a korai magaskultúrákban*, Atlantisz, Budapest, 2004.

BAHTYIN, Mihail Mihailovics: *A szó az életben és a költészetben*, ford. Könczöl Csaba, Európa, Budapest, 1985.

BALÁZS Imre József: A hatalmi beszéd az erdélyi magyar irodalomban a második világháború után, In: Balázs Imre József (szerk.): *A sztálinizmus irodalma Romániában. Tanulmányok*, Komp-Press Kiadó, Kolozsvár, 2007, 11-62.

BALÁZS Imre József: Antropológiai szempontok a Gheorghiu-Dej korszak rövidprózájának megközelítéséhez, In: Balázs Imre József (szerk.): *A sztálinizmus irodalma Romániában. Tanulmányok*, Komp-Press Kiadó, Kolozsvár, 2007, 63-92.

BALOGH Edgár–DÁVID Gyula (főszerk): *Romániai magyar irodalmi lexikon. Szépirodalom, közírás, tudományos irodalom, művelődés I–V.*, Bukarest–Kolozsvár, Kriterion–Erdélyi Múzeum-Egyesület. 1981–2010.

BÁNYAI Éva: Sikertörténet kudarcokkal. Bukaresti életutak, Komp-Press, Kolozsvár, 2006, 157.

BÁNYAI Éva: Egy kudarcos sikertörténet. A Hét születésének körülményei, *Korunk*, 2003/8, 23.

BÁNYAI László – LÁSZLÓ Gyula: Miről szóljon az erdélyi történelem?, *Utunk*, 1946. június 22. 5.

BÁRDI Nándor – LÁSZLÓ Márton: A kollektivizálás és a falu átalakítása, In: Bárdi Nándor, Fedinec Csilla, Szarka László (szerk.): *Kisebbségi magyar közösségek a 20. században*, Gondolat Kiadó, Budapest, 2008, 234-241.

BÁRDI Nándor: Magyarország és a határon túli magyarok (1948-1989), In: Bárdi Nándor, Fedinec Csilla, Szarka László (szerk.): *Kisebbségi magyar közösségek a 20. században*, Gondolat Kiadó, Budapest, 2008, 296-305.

BENEDEK Marcell: *Az irodalmi műveltség könyve*, Józsa Béla Aethenaeum, Kolozsvár, 1947.

BENKŐ Levente: *Az őszinteség két napja*, 1956 szeptember 29-30., Polis, Kolozsvár, 2007.

BENKŐ Levente: A Maniu-gárdák Erdélyben, In: Benkő Levente: *Szárzajta*, Tortoma Könyvkiadó, Barót, 2011, 64-76.

BERGEL, Hans – HAJDÚ Farkas Zoltán: „Senki cédája nem vagyok, s művészetem ugyanvalóst nem az...”, *Korunk*, 1997/9, Forrás: <http://korunk.org/?q=node/8&ev=1997&honap=9&cikk=6138>, megtekintve: 2012. február 12.

BERTHA Zoltán: *Erdélyiség és modernség*, Pallas Akadémia, Csíkszereda, 2006.

BODOR Pál: Így született az Utunk (Adalékok), In: *Utunk Évkönyv*, 1972, 281-295.

BOKA László: Kötődések és kötöttségek. Kántor Lajos fiktív szemináriumai, In: Uő: *Egyszólamú kánon? Tanulmányok és kritikák*, Gondolat, Budapest, 2012, 278-290.

BOTTONI, Stefano: Az ötvenes évek a kelet-közép-európai kommunista államokban. A pártállami nemzetiségi politika alakváltozatai, In: Bárdi Nándor, Fedinec Csilla, Szarka László (szerk.): *Kisebbségi magyar közösségek a 20. században*, Gondolat Kiadó, Budapest, 2008, 230-233.

BOTTONI, Stefano: A romániai modell sajátosságai: a Magyar Autonóm Tartomány, a Ceausescu-féle modell, a román államnacionalizmus. In: Bárdi Nándor, Fedinec Csilla, Szarka László (szerk.): *Kisebbségi magyar közösségek a 20. században*, Gondolat Kiadó, Budapest, 2008, 246-249.

BOTTONI, Stefano: Népszolgálat és túlélés. Mikó Imre és a román állambiztonság 1948-1971, *Magyar Kisebbség*, 2013/1, 7-50.

BÜRGER, Peter: *Az avant-garde elmélete*, Universitas Szeged Kiadó, Szeged, 2010.

CSEKE Gábor: *Jelentések magamról. Emlékezések ellenfényben*, Polis Kiadó, Kolozsvár, 2009.

CSEKE Péter: Kisebbségi létparadoxon-értelmezések, In: Cseke Péter: *Paradigmaváltó erdélyi törekvések*, Kriterion, Kolozsvár, 2003, 80-104.

CSEKE Péter: Bözödi és az erdélyi magyar szociográfia, In: *Paradigmaváltó erdélyi törekvések*, Kriterion, Kolozsvár, 2003, 171-182.

CSIZMADIA Ervin: *Diskurzus és diktatúra. A magyar értelmiség vitái Nyugat-Európáról a késő Kádár-rendszerben*, Századvég Kiadó, Budapest, 2001.

CORDOȘ, Sanda: *Literatura între revoluție și reacțiune*, Biblioteca Apostrof, Cluj-Napoca, 2002.

COROBICA, Liliana: *Epurarea cărților în România. Documente (1944-1964)*, București, Tritonic, 2010.

COURTOIS, Stéphane: *Comunism și totalitarianism*, trans. Ana Ciucan Țuțuianu, Polirom, București, 2011.

- DÁVID Gyula: Jelenlétünk és problémáink a Tismăneanu-jelentésben, *Magyar Kisebbség*, 2008/1-2., 69-84.
- DERRIDA, Jacques: *Marx kísértetei. Az adósállam, a gyász munkája és az új Internacionálé*, ford. Boros János, Csordás Gábor, Orbán Jolán, Jelenkor Kiadó, Pécs, 1995.
- DARNTON, Robert: *Censorship, a comparative view: France, 1789 – East Germany, 1989. Representations*, 1995/49, Special Issue: Identifying Histories: Eastern Europe Before and After 1989, 40-60.
- D. LŐRINCZ József: A kelet-európai ambivalens diskurzusról, *Regio*, 2002/1, 226-248.
- EDELMAN, Murray: Politikai ellenségek konstruálása, In: *Az ellenség neve*, szerk. Szabó Márton, Józsoveg Könyvek, 1998
- ENGELS, Frederich, MARX, Karl: *A Kommunista Párt kiáltványa*, 1848, ford. Nyilas Vera, 2004, <http://www.marxists.org/magyar/archive/marx/1848/communist-manifesto/ch01.htm>, megtekintve 2013. július 20-án.
- ENZENSBERGER, Hans Magnus: *Magyar zavarosságok. A szocializmus mint az alulfejlettség legmagasabb foka*, AB, 1986, számszám
- ENYEDI Sándor: A romániai magyar sajtó 1944 után, *Regio*, 1991/3., 174-193.
- FELKAI Gábor: Utószó, In: Jürgen Habermas: *A társadalmi nyilvánosság szerkezetváltozása; Vizsgálódások a polgári társadalom egy kategóriájával kapcsolatban*, Osiris Kiadó, Budapest, 1999, 363-389.
- FLEISZ János: Az erdélyi magyar sajtó története 1890-1940, Pannónia Könyvek, Pécs, 2005.
- FOKKEMA, Douwe: Changing the Canon: A Systems Theoretical Approach, In: *Empirical Studies of Literature, Proceedings of the Second IGEL-Conference, Amsterdam 1989.*, eds. IBSCH, SCHRAM, STEEN, Amsterdam-Atlanta, 1991, 363-369.
- GAAL György: *Magyarok utcája. A kolozsvári egykori Bel- és Külmagyar utcák házai, telkei és lakói*, Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár, 1995.
- GAÁL Gábor: Időszerűtlen jegyzetek, *Korunk*/7-8, 690-691.
- GAÁL Gábor: *Valóság és irodalom*, Állami Könyvkiadó, Bukarest, 1950.
- GADAMER, Hans-Georg: *Igazság és módszer. Egy filozófiai hermeneutika vázlata*. Gondolat, Budapest, 1984.

- GADAMER, Hans-Georg: Az „eminens” szöveg és igazsága, In: BÓKAY Antal – VILCSEK Béla – SZAMOSI Gertrúd – SÁRI László: *A posztmodern irodalomtudomány kialakulása*, Osiris, Budapest, 2002, 229-234.
- GAGYI József: A Jelentésről és egy másik közelítésről, *Magyar Kisebbség*, 2008/1-2, 106-121.
- GAGYI József: A krízis éve a Székelyföldön; 1949, Pro-Print Könyvkiadó, Csíkszereda, 2004.
- GÁLL Ernő: A román nemzeti ideológia - tegnap és ma, *Regio*, 1995/1-2., 205-219.
- GOLDIȘ, Alex: *Critica în tranșee. De la realismul socialist la autonomia esteticului*, Editura Cartea Românească, București, 2011.
- GROYS, Boris: *Stalin – Opera de artă totală. cultura scindată din Uniunea Sovietică*, Idea Design and Print, Cluj-Napoca, 2007.
- GULYÁS László: A tartományi rendszer és a nemzeti kérdés Romániában 1950-1968, *Tér és Társadalom*, 2010/3., 163-176.
- GYÖRFFY Gábor: Sajtócenzúra a kommunista Romániában, *Regio*, 2007/ 7.sz., 95-116.
- GYÖRFFY Gábor: *Cenzúra és propaganda a kommunista Romániában; A romániai magyar nyilvánosság korlátozása a kommunista diktatúra időszakában*, Komp-Press, Kolozsvár, 2009.
- GYULAI Levente: Irodalomkritikai gondolkodás és olvasói preferenciák a korai Útunkban. In: Balázs Imre József (szerk.): *A sztálinizmus irodalma Romániában; Tanulmányok*. Komp-Press Kiadó. Kolozsvár. 2007. 93—116.
- HABERMAS, Jürgen: *A társadalmi nyilvánosság szerkezetváltozása; Vizsgálódások a polgári társadalom egy kategóriá jával kapcsolatban*, Osiris Kiadó, Budapest, 1999.
- HARTMAN, Geoffrey H.: Az irodalmi kommentár mint irodalom, In:Dobos István (szerk.): *Bevezetés az irodalomelméletbe. Szöveggyűjtemény*, Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 1995, 287-303.
- HEIDEGGER, Martin: Az Antigóné 1. kórusának értelmezése, In: *A posztmodern irodalomtudomány kialakulása*, szerk. BÓKAY Antal et al., Budapest, Osiris, 2002, 235-244, ford. Vajda Mihály.
- HEIDEGGER, Martin: *Introduction to Metaphysics*, Yale University Press, New Haven-London, 2001.
- HENTEA, Călin: *Ghiveciul propagandistic comunist, iluzia libertății și „șopârlele“ studențești*, 2011. május 16, Forrás: http://www.historia.ro/exclusiv_web/general/articol/ghiveciul-propagandistic-comunist-iluzia-libertatii-soparlele-studentes, megtekintve: 2012. augusztus 12.

HORVÁTH Márton: *Lobogónk: Petőfi. Irodalmi cikkek és tanulmányok*. Szikra, Budapest, 1950.

JORDÁKY Lajos: A romániai magyar nyelvű sajtó 1971-ben, *Korunk*, 1971/3.

KÁLMÁN C. György: Irodalom és rendszerek, In: Kálmán C. György: *Te rongyos (elm)élet!*, Balassa Kiadó, Budapest, 1998, 184-200.

KÁNTOR Lajos – LÁNG Gusztáv: *Romániai magyar irodalom, 1944-1970*, II, Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 1973.

KISS Ágnes: Informális gyakorlatok a romániai kommunista cenzúra-rendszerben, *Magyar Kisebbség*, 2012/1-2., 185-221.

KOVÁCS Ferenc: Erdélyi Helikon, *Magyar Közélet*, 1998/6.

KÖPECZI Béla (szerk): *A szocialista realizmus*, I, II, Gondolat, Budapest, 1970.

MARX, Karl: Louis Bonaparte brumaire tizennyolcadikája, 1852, In: Karl Marx és Friedrich Engels művei, Budapest, 1962, 8. kötet, 105.

LÁZOK Klára: Államosított kultúra? *Korunk*, 2006/2, forrás: <http://korunk.org/?q=node/8&ev=2006&honap=2&cikk=8106>, megtekintve: 2012. szept. 10.

MOCANU, Marin Radu: *Literatura română si cenzura comunistă, 1960-1971*, Albatros, București, 2003.

MURÁDIN János Kristóf: A megtizedelt város, *Korunk*, 2004/10, 57-65.

NAGY Mihály Zoltán – VINCZE Gábor: Kolozsvár a román „kiugrástól” Észak-Erdély „másodszori felszabadulásáig” (1944. szeptember — november). I., *Korunk*, 2000/11., 104–111.

NOVÁK Csaba Zoltán: *Aranykorszak? A Ceaușescu-rendszer magyarságpolitikája, I., 1965-1974*, Pro-Print Könyvkiadó, Csíkszereda, 2011.

NANCY, Jean-Luc: *Comunitatea absentă*, Idea Design&Print, Cluj-Napoca, 2005.

NEGRICI, Eugen: *Literatura română sub comunism 1948-1964*, Editura Cartea Românească, București, 2010.

NOVÁK Csaba Zoltán: A romániai magyar kisebbség helyzete. Petru Groza politikájának magyar támogatása, In: Bárdi Nándor, Fedinec Csilla, Szarka László (szerk.): *Kisebbségi magyar közösségek a 20. században*, Gondolat Kiadó, Budapest, 2008, 204-209.

NORA, Pierre: Emlékezet és történelem között. A helyek problematikája, *Aetas*, 1999/3, 4-7.

PÁL János: Vissza- és elrománosítási kísérletek a székelyföldi unitárius közösségekben, *Magyar Kisebbség*, 2008/1-2., 186-253.

- PLATÓN: Phaidrosz, In: *Platón összes művei II.*, szerk. Falus Róbert, Európa Könyvkiadó, Budapest, 1984.
- POMOGÁTS Béla: *A romániai magyar irodalom*, Bereményi Kiadó, Budapest, 1992,
- SÁRÁNDI Tamás: Észak-Erdély 1940–1944 közötti története a román történetírásban, *Limes*, 2006/2, 131–137.
- SILVERSTONE, Roger: *Médiaerkölcs. A médiapolisz felemelkedése*, Napvilág, h.n., 2010.
- SELEJAN, Ana: *Literatura în totalitarianism 1955-1956. Clasicizarea realismului socialist*, Editura Cartea Românească, București, 2010.
- STOKES, Jane: *A média- és kultúrakutatás gyakorlata*, Gondolat Kiadó, Budapest-Pécs, 2008.
- SZABÉDI László levele Jordáky Lajoshoz. Sepsiszentgyörgy, 1946. április 17. In: Vincze Gábor (szerk.): *Történeti kényszerpályák. Kisebbségi reálpolitikák II. Dokumentumok a romániai magyar kisebbség történetének tanulmányozásához 1944-1989*, Pro-Print Kiadó, Csíkszereda, 2003, 51-54.
- SZÉLES Klára: „Mit látsz egy íróasztalon?” *Lászlóffy Aladár világa*. Cédrus Művészeti Alapítvány – Napkút Kiadó, Budapest, 2007.
- SZOLLÁTH Dávid: *A kommunista aszketizmus esztétikája. A 20. századi magyar irodalom néhány munkásmozgalom-történeti vonatkozása*, Balassi Kiadó, Budapest, 2011.
- TAKÁCS Róbert: *Politikai újságírás a Kádár-korban*, Napvilág Kiadó – Politikátörténeti Intézet, Budapest, 2012.
- TAPODI Zsuzsa: „Dicsőséges kudarcaink” – tovább élő paradoxonaink. Erdélyi Múzeum, 1998/1–2, 62-67.
- TAPODI Zsuzsa: *Irodalom a politika szolgálatában. Gaál Gábor munkássága pályája utolsó szakaszában. (1946-1954)*, Nemzetközi Hungarológiai Központ, Budapest, 2001.
- TODOROV, Tzvetan: *A rossz emlékezete, a jó kísértése. Mérlegen a XX. század*, ford. Bethlen József, Napvilág, Budapest, 2005.
- TORDAI Zádor: Emlékezés és apológia, In: *Legyünk realisták! Esszék, tanulmányok*, Magvető, Budapest, 1977, 100-160.
- TÓTH Sándor: *Dicsőséges kudarcaink a diktatúra korszakából. Gaál Gábor sorsa és utóélete Romániában 1956-1986*, Balassi, Budapest, 1997.
- TORDAI Zádor: Egy év Gaál Gábor-i Utunk, In: Tóth Sándor – Tordai Zádor (szerk.): *Szerkesztette Gaál Gábor, 1929-1940*, Magvető Kiadó, Budapest, 1976, 187-197.

TÖRÖK Márta: A szocializmus építésének tükröződése az R. N. K. novellairodalmában, 1950, államvizsga-dolgozat magyar irodalomból, kézirat, Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Magyar Irodalomtudományi Intézet könyvtára, D 956.

VÁRI Csaba: Az irodalomkritika mint hatalmi médium az Irodalmi Almanach című folyóirat tükrében az '50-es évek első felében, In: Balázs Imre József (szerk.): *A sztálinizmus irodalma Romániában. Tanulmányok*, Komp-Press Kiadó, Kolozsvár, 2007, 123-148.

VASY Géza: „Hol zsarnokság van”. *Az ötvenes évek és a magyar irodalom (Tanulmányok, elemzések)*, Mundus Magyar Egyetemi Kiadó, Budapest, 2005.

VINCZE Gábor: A romániai magyar kisebbség történeti kronológiája 1947-1968, In: *Autonóm magyarok? Székelyföld változása az “ötvenes” években. Tanulmányok*, szerk. Bárdi Nándor, Pro-Print Kiadó, Csíkszereda, 2005, 628-684.

VINCZE Gábor: A romániai magyar kisebbség történeti kronológiája 1944-1989, Forrás: <http://vincze.adatbank.transindex.ro/>, megtekintve: 2012. szeptember 1.

VINCZE Gábor: A romániai magyar kisebbség oktatásügye 1944 és 1989 között, III., (1965-1989), *Magyar Kisebbség*, 1998./ 1., 289-317.

VINCZE Gábor: *Történeti kényszerpályák – Kisebbségi reálpolitikák II. dokumentumok a romániai magyarság kisebbség történetnek tanulmányozásához*, szerk. Vincze Gábor, Pro-Print Könyvkiadó, Csíkszereda, 2003.

Folyóiratban megjelent elsődleges bibliográfia:

ABAFÁY Gusztáv: A tékozló fiú, *Utunk*, 1947. július 19., 1,

ANAVI Ádám: A ponyva nemesítése, *Utunk*, 1946. november 9., 4.

ANAVI Ádám: Exisztenciálizmus a konyhában, *Utunk*, 1947. január 17, 9.

ANAVI Ádám: Az élet és a szív örvényei, *Utunk*, 1947. április 26., 4.

ANONIM: Veszendő „szabadság”, *Utunk*, 1946. augusztus 31., 3.

ARADI Lívია: Elég-e az együttérzés, *Utunk*, 1947. június 7., 9.

ARGHEZI, Tudor: Révület, *Utunk*, 1947. április 12., 4.

ASZTALOS István: Bolondok, *Utunk*, 1946. június 22, 8.

ASZTALOS Sándor: Elég lehetne csak az ige is!, *Utunk*, 1947. január 18., 9.

ASZÓDY János: Igazi, vagy másolt sajtószabadság? *Utunk*, 1946. július 6., 1.

ASZÓDY József: Ami a jóvátételi kérdés mögött van , *Utunk*, 1946. szeptember 14., 2.

BALOGH Edgár: Valaki hiányzik közülünk, *Utunk*, 1946. június 22., 2.

BALOGH Edgár: Az erdélyi magyar értelmiségiek mozgósítása, 1947. május 10., 1-2.

BALOGH Edgár: Kossuth „kikezdése”-e, amit írtam? , *Utunk*, 1947. szeptember 6. 9.

BALOGH Edgár: Új tankönyv új embert nevel, *Utunk*, 1947. szeptember 27., 7.

BÁNYAI Erzsébet: Szülők iskolája, *Utunk*, 1947. július 19., 8..

BÁNYAI László – LÁSZLÓ Gyula: Miről szóljon az erdélyi történelem?, *Utunk*, 1946. június 22. 5.

BÁNYAI László: Sorsfordulatot hozott, *Utunk*, 1948. február 7., 1.

BÁNYAI László: Új távlatok felé, *Utunk*, 1956. július .13.,

BÁNYAI László: Nyitott szemmel, *Utunk*, 1956. november 24.

BELZA Igor: A szovjet zenekultúra, *Utunk*, 1947. szeptember 27., 5

BENEDEK Marcell: Aurél és Bérénice, *Utunk*, 1946. június 22., 7.

BENEDEK Marcell: Sors és jelkép. Méliusz József könyve, *Utunk*, 1946. július 20, 9.

BENEDEK Marcell: János és Julia, *Utunk*, 1946. október 12., 4.

BENEDEK Marcell: Tajtékos ég. Radnóti Miklós versei, *Utunk*, 1946. október 26., 8.

BENEDEK Marcell: Az öncsalás leleplezői, *Utunk*, 1947. április 12, 3

BENEDEK Marcell: Híres irodalmi misztifikációk, *Utunk*, 1947. április 26., 10.

BENEDEK Marcell: A láthatatlan tanítvány, *Utunk*, 1947. augusztus 23., 9.

BENIUC, Mihai: Mindegy, *Utunk*, 1947. február 15., 3.

BENIUC, Mihai: Ion Luca Caragiale születésének 100 éves évfordulója elé, *Utunk*, 1952. január. 4.,

BÉKÉSSY András: Ma ilyet írok, *Utunk*, 1947. március 29., 3.

BÉKÉSSY András: Vársz valakit? *Utunk*, 1947. június 7., 3

BÉKÉSSY András: Hajnal-ocsúdás, *Utunk*, 1947. október 25., 3.

BLAGA, Lucian: Század, *Utunk*, 1946. október 26., 1.

BOCSKÓI Viktor: Csernüevszkij (sic!), *Utunk*, 1947. július 5.,7.

BONYHÁTI Jolán: Találkozás egy művésszel, *Utunk*, 1947. március 15., 8.

BRÜLL Emánuel: Melyik helyes: terrasz vagy terász?, *Utunk*, 1947. július 5., 8.

BRÜLL Emánuel: Eme-emez, ama-amaz, *Utunk*, 1947. július 19., 2.

BRÜLL Emánuel: Szótagolás, sorvégii elválasztás, *Utunk*, 1947. szeptember 6., 8.

CIUPE Aurel: A festő és a szociális kérdés, *Utunk*, 1947. május 24., 7.

CSEHI Gyula: A keleti látóhatár, *Utunk*, 1946. július 6., 6.

CSEHI Gyula: Nemzeti elnyomás, nemzeti egyenjogúság, *Utunk*, 1948. január 10., 1-2.

DÁN Pál: Az amerikai reakció szellemi arzenálja, *Utunk*, 1947. június 7., 2.

DÁN Pál: Az egypártrendszer kérdése, *Utunk*, 1947. október 11., 2.

DÁN Pál: A kritika és az önkritika és a társadalom fejlődése, *Utunk*, 1948. február 21., 2.

DOMBI Géza: Riportírásunk a szocialista realizmus útján, *Utunk*, 1950. máj. 10

DOMBI Imre: A román 48, *Utunk*, 1948. március 13, 4.

ELEKES Miklós: A képzőművészet útja, *Utunk*, 1947. július 19., 8.

ENDRE Károly: Vészharangok, *Utunk*, 1946. június 22, 4.

ERDÉLYI László: Az angol regény válsága, *Utunk*, 1946. november 9., 10.

ERDÉLYI László: A lélekarang és ahol kongatják, *Utunk*, 1947. október 11, 4.

ERDÉLYI László: Harc a világszabadságért 48-ban és ma, *Utunk*, 1948. március 13., 2.

ERŐS Bálint: A szerzői jogtörvény és a romániai magyar írók, *Utunk*, 1946. szeptember 28.

ERŐS Bálint: Hogyan él a szovjet író? *Utunk*, 1946. október 12., 8.

FARAGÓ József: Két éve halott Bartók Béla, *Utunk*, 1947. október 11., 1.

FARKAS Imre: Brassai Viktor arcát idézzük, *Utunk*, 1946. november 9., 10.

FÁSKERTI György: Mit vár az irodalomtól az ifjúnunk? *Utunk*, 1946. augusztus 17., 8.

FRÁTER György: Kódobó, *Utunk*, 1947. június 21.

GAÁL Gábor: [A történelem szabadító ténye...], *Utunk*, 1946. június 22., 1.

GAÁL Gábor: [A mi szűkebb irodalmunkból...], *Utunk*, 1946. július 6., 1.

GAÁL Gábor, [Kilencvenhét éve...], *Utunk*, 1946. július 20., 1.

GAÁL Gábor: A napokban közművelődésünk..., *Utunk*, 1946. augusztus 17., 1.

GAÁL Gábor: Árva Bethlen Kata, *Utunk*, 1946. augusztus 31., 1.

GAÁL Gábor: Népi kollégiumok, *Utunk*, 1946. augusztus 31., 1.

GAÁL Gábor: Nem az a kérdés, *Utunk*, 1946. szeptember 14., 1.

GAÁL Gábor: Az írói közeledés, *Utunk*, 1946. szeptember 28., 1.

GAÁL Gábor: Az irodalmi egység, *Utunk*, 1946. október 12., 1.

GAÁL Gábor: Volt-e valaha írónak érdemesebb élni? , *Utunk*, 1946. október 26., 1.

GAÁL Gábor: Van egy Remény, *Utunk*, 1946. november 9., 1.

GAÁL Gábor: A történelem hidege ellen, *Utunk*, 1946. november 23., 1.

GAÁL Gábor: Most, hogy beléptünk, *Utunk*, 1947. január 4., 1

GAÁL Gábor: A magunk portáján, *Utunk*, 1947. február 3, 5.

GAÁL Gábor: A költő és a lelkiismeret, *Utunk* 1947. március 29., 1.

GAÁL Gábor: Azt a különös, szótlán vagy beszédes, *Utunk*, 1947. ápr. 12, 1.

GAÁL Gábor: Új dráma, új világ, *Utunk*, 1947. április 12., 4.

GAÁL Gábor: Új ország - új irodalom, *Utunk*, 1947. május 10. , 1.

GAÁL Gábor: A pici kétéves, *Utunk*, 1947. június 7., 1.

GAÁL Gábor: cím nélküli vezércikk, *Utunk*, 1946. július 6., 1.

GAÁL Gábor: A nagy százéves évforduló, *Utunk*, 1947. június 21., 1.

GAÁL Gábor: ..s ami az előbbiekből látható, *Utunk*, 1947. augusztus 23., 9.

GAÁL Gábor: Újraértékelés? Nem! *Utunk*, 1947. szeptember 6., 9

GAÁL Gábor: Író és irodalom a népi demokráciában, *Utunk*, 1947. október. 20, 1.

GAÁL Gábor: Lenin nagysága, *Utunk*, 1948. január 24., 1.

GAÁL Gábor : Olvassuk újra a magyar irodalmat! *Utunk*, 1948. november 20

GÁLL Ernő: A második világháború szociológiája, *Utunk*, 1947. január 4., 8.

GÁLL Ernő: Hatalmas léptekkel előre, *Utunk*, 1947. november 22., 2.

GARÁZDA Péter: Erdélyi ekhó, *Utunk*, 1946. június 22. 7.

GARÁZDA Péter: Ekho a könyvekről, *Utunk*, 1946. szeptember 28., 8.

GARÁZDA Péter: Marosvölgyi ekhó, *Utunk*, 1947. július 5.,10

GOLDBERGER Miklós: Egy nagy jelentőségű évfordulóra, *Utunk*, 1947. október 25., 1-2.

HORVÁTH Imre: Villog mindörökre, *Utunk*, 1946. július 6. 6.

HORVÁTH Imre: Köszönts te is!, *Útunk* , 1949. január 15., 4. old.

HORVÁTH István: A földművesség szellemi igényei, *Utunk*, 1947. február 15, 1-2.

HORVÁTH István: Ostor kéne legyenek, *Utunk*, 1947. június 21., 1.

ILLYÉS Gyula: Új költőkhöz, *Utunk*, 1946. július 6., 5.

ILLYÉS Gyula: Interjú, *Utunk*, 1947. október 11., 1.

INCZE Andor: Földgáz Kolozsváron, *Utunk*, 1947. szeptember 27, 10.

ISÁK József: A munka hajdani dicsérői. Szentmártoni Bodó János, a munka első magyar költője, *Utunk*, 1947. április 26., 3.

JANCSÓ Elemér: Mikszáth Kálmán, *Utunk*, 1947. április 26., 1.

JANCSÓ Elemér: A magyar múlt demokratikus hagyományai, *Utunk*, 1946. november 9., 7.

JANCSÓ Elemér: A megújuló magyar irodalomszemlélet, *Utunk*, 1946. december 7., 2.

JANCSÓ Elemér: Időszerű tudományművelést! *Utunk*, 1947. június 21.

JÁNOSHÁZY György: Vezess, *Utunk*, 1947. szeptember 6., 10.

JÉKELY Zoltán: Virágének, *Utunk*, 1946. június 22, 8.

JORDÁKY Lajos: A francia szellemi élet változásai, *Utunk*, 1946. október 26., 8.

KACSO SÁNDOR: Író és olvasó, *Utunk*, 1946. június 22., 1-2.

KACSO SÁNDOR: Új nemzeti szellemet!, *Utunk*, 1946. július 6., 1.

KACSO SÁNDOR: Nem elég az Ige, *Utunk*, 1947. január 4., 5.

KAKASSY Endre: Szellempolitikai feladatainkról, az erdélyi hagyományokról és a békés együttélés feltételeiről beszél Vásárhelyi János püspök, *Utunk*, 1946. július 20, 5.

KAKASSY Endre: A moldvai sötét folt, *Utunk*, 1946. szeptember 14, 7.

KALLÓS Miklós: Másfél évtized ideológiai harcaiból, *Utunk*, 1959. július 2, 1.

KARÁCS Andor: A székelyföldi könyvkiadás megteremtése, *Utunk*, 1946. augusztus 3. , 5.

KISBÁN Miklós: Beszéljünk semmit! *Utunk*, 1946. június 22, 2.

KISBÁN Miklós: A mesterség dicsérete, *Utunk*, 1946. augusztus 31., 8.

KISBÁN Miklós: Végszó az izmusok vitájához, *Utunk*, 1946. október 12., 9.

KISS Géza: A dolgok természetéről, *Utunk*, 1947. október 25., 1.

KISS Jenő: Egy író távoli sírjára, *Utunk*, 1946. június 22., 3.

KISS Jenő: Szózat itt és ma, *Utunk*, 1946. szeptember 14., 1.

KISS Jenő: Az örök dolgok költészete. Jánosházy György Az örült nagyúr jármában című kötetéről, *Utunk*, 1947. október 25., 2.

KISS Tibor: Az emberek maguk csinálják történelmüket, *Utunk*, 1946. október 12., 8.

KISS Tibor: Az új tömegember, *Utunk*, 1946. december 7., 3.

KORDA István: Bánság és – szellemi élet, *Utunk*, 1946. augusztus 3. , 5.

KOTVÁN Lucia: A mozdony, *Utunk*, 1947. szeptember 6, 10.

KOVÁCS György: A tömeg és a kritika, *Utunk*, 1946. február 1., 7.

KOVÁCS György: Ángyom látogatása, *Utunk*, 1946. szeptember 28.

KOVÁCS György: Szegényes, rideg otthonunkban, *Utunk* 1946. október 26., 1

KOVÁCS György: Mezőségi fáklya, *Utunk*, 1946. november 9., 3.

KOVÁCS György: Fej vagy írás, *Utunk*, 1947. augusztus 23., 4

KOVÁCS István: A koldus bűne, *Utunk*, 1946. augusztus 31., 3.

KÓS Károly: Város a vakvágányon, *Utunk*, 1946. augusztus 3. 5.

KŐMŰVES Géza: Akik puskaport szagolnak, *Utunk*, 1947. április 12, 2.

LAER József: A világbéke kérdése: Feldarabolt, vagy egységes Németország, *Utunk*, 1947. május 10., 1.

LÁSZLÓ Gyula: Az Erdélyi Szalon. Egy kiállítás margójára, *Utunk*, 1947. április 26, 4.

LÁSZLÓ Gyula: Új ember, új művészet, *Utunk*, 1947. június 21., 9.

LÁSZLÓ Gyula: Bíráló egy bírálatról, *Utunk*, 1948. január 24., 7

LIVEZEANU Octav: Hódolat és köszönet az íróknak, *Utunk*, 1947. május 10, 1.

LUKA László: Együtt élünk. A testvériség, *Utunk*, 1946. október 12., 4. Állítólag Luca-nak írták az újságban, mi legyen?

LUKA László: A romániai magyarság útja, *Igazság*, 1947. május 27., 1.

LUKÁCS György: Gorkij életműve, *Utunk*, 1946. június 22, 6.

MAROSI Péter: Beszéljünk őszintén! (Üzenet azoknak, akik még mindig a harmadik utat keresik), *Utunk*, 1947 karácsonya (sic!), 1-2.

MARTON Lili: Széken alvó lány, *Utunk*, 1946. december 7., 4.

MARTON Lili: Özvegy menyasszonyok, *Utunk* 1947. december 6, 10.

MÉLIUSZ József (m. j.): Együtt élünk, *Utunk*, 1946. június 22. 7.

MÉLIUSZ József: A régi Márai-vita és a Napló. Egykori disputát folytatunk, *Utunk*, 1946. június 22, 10.

MÉLIUSZ József: Dandin György. A Studio 46 bemutatkozása, *Utunk*, 1946. szeptember 14, 8.,

MÉLIUSZ József: Újfajta irodalmi nevelést, *Utunk*, 1947. március 1., 1.

MÉLIUSZ József: Az élő román irodalom, *Utunk*, 1947. április 26., 7.

MÉLIUSZ József: Románia demokratikus politikája, *Utunk*, 1947. június 7.,3.

MÉLIUSZ József: Kolozsvár a csillagok alatt, *Utunk*, 1947. július 5., 10.

MÉLIUSZ József: Louis Aragon és a realizmus, *Utunk* 1947. július 19. 3.

MOLTER Károly: Justinának nyílik a szeme, *Utunk*, 1946. november 9., 7.

NAGY István: Új világ nagyító alatt, *Utunk*, 1946. június 22, 6.

NAGY István: A történelmi távlat óvatos kivárása nélkül..., *Utunk*, 1946. augusztus 3., 10.

NAGY István: Állítsuk helyre az egyensúlyt, *Utunk*, 1946. július 6., 3.

NAGY István: Rendőr után... *Utunk*, 1946. szeptember 14., 9-10.

NAGY István: Az őszinteség melege, *Utunk*, 1947. január 4., 3.

NAGY István: A kritika még nem kenyér, *Utunk*, 1947. február 15., 4.

- NAGY István: Dózsától 48-ig, *Utunk*, 1947. március 15., 1-2.
- NAGY István: Éljük nemzeti művelődésünk jogaival! *Utunk*, 1947. június 7., 1.
- NAGY István: Az egy úton haladás feltételei, *Utunk*, 1947. június 21., 1.
- NAGY István: Köszöntünk, népköztársaság! *Utunk*, 1948. január 10., 1.
- NAGY István: Éljük nemzeti művelődésünk jogaival!, *Utunk*, 1947. június 7., 1-2.
- NAGY István: Az egy úton haladás feltételei, *Utunk*, 1947. június 21., 1-2.
- N.I. (véltetőleg Nagy István): Állítsuk helyre az egyensúlyt, *Utunk*, 1946. július 6., 3.
- NAGY István: Százestendős célok megvalósítói, *Utunk*, 1948. március 13., 3.
- NAGY Jenő: Egy új nemzetközi nyelv, *Utunk*, 1946. szeptember 28., 2.
- N.N.: Az orosz színpad mondanivalója: a nemzeti közösség a háborúban, *Utunk*, 1946. június 22., 8.
- N.N.: A mai német szellemi élet, *Utunk*, 1946. június 22., 8.
- N.N.: Megkérdeztük íróinkat..., *Utunk*, 1946. szeptember 7., 2.
- N.N.: Tulburări provocate la Budapesta de elementele contrarevoluționare, *Scanteia*, 1956. október 25., 4.
- N.N.: Poporul maghiar zdrobește aventura contrarevoluționară, *Scanteia*, 1956. október 29., 4.
- N.N.: Puterile occidentale încearcă să folosească Consiliul de Securitate pentru a exercita presiuni asupra Ungariei, *Scanteia*, 1956. október 30., 4.
- N.N.: Se normalizează viața la Budapesta și în provincie, 1956. október 30., 4.
- O.T.: Machiavelli színdarabja, a Mandragóra Kolozsvárt, *Utunk*, 1946. október 26., 8.
- OKOS György: Kövek és emberek, *Utunk*, 1947. július 19., 8.
- ELUARD, Paul: A költészet értelme, *Utunk*, 1947. április 26., 6.
- PĂCURARIU, P.: A román líra új irányai, *Utunk*, 1946. augusztus 3., 8.
- PÁLL Árpád: A Móricz Zsigmond Kollégium egyetemi hallgatóinak nagyarányú szociográfiai felvétele 1200 erdélyi diák társadalmi, műveltségi viszonyairól és tudásigényéről, *Utunk*, 1946. június 22., 3-4.
- PÁLFI Miklós: Ki tud róla? *Utunk*, 1946. június 22. 5.
- PÁLFI Miklós: Balázs Ferenc és a népfőiskola, *Utunk*, 1947. május 24., 1.
- PÁLFI Miklós: A nép és értelmisége, *Utunk*, 1947. augusztus 2., 4.
- PIKK László: Az exisztenciálista filozófia és az erdélyi magyarság, *Utunk*, 1946. január 17., 8.
- PÓR István: Két választás, *Utunk*, 1948. március 27., 1.

R. PARASCHIVESCU, Miron: Román író a szovjet kultúráról, *Utunk*, 1947. január 4.

RÁCZ András: A közéleti bírálat feltételei, *Utunk*, 1947. február 15., 4.

ROBOTOS Imre: Amiről írunk és énekelnünk kell! *Utunk*, 1951. január 26.

RÖSZLER Viktor: Tervszerűséget az ipari termelésbe!, *Utunk*, 1946. október 26., 2.

RÖSZLER Viktor: A feketéző nálunk, *Utunk*, 1947. február 15., 8.

RUCSINSZKI, Pavle: Válaszúton a Dunatáj, *Utunk*, 1946. szeptember 14., 3.

S. Gy. : A jó film és az ifjúság, *Utunk*, 1947. július 19., 8.

SALAMON László: Németország, *Utunk*, 1946. június 22., 9

SALAMON László: Giono tündöklése és bukása, *Utunk*, 1947. július 5., 8.

SALAMON László: Lukács György, a realista műbírálat magyar mestere, *Utunk*, 1946. július 6., 2.

SALAMON László: Tényirodalom realizmus nélkül, *Utunk*, 1946. augusztus 17., 8.

SALAMON László: Reáelizmus, *Utunk*, 1947. augusztus 23., 6.

SÖNI Pál: A történelem hidege, *Utunk*, 1947. január 4., 3.

SUBA Dániel: Vass Gábor elolvasott egy könyvet, *Utunk*, 1947. június 7., 2.

SÜTŐ András: Új pénz, *Utunk*, 1947. szeptember 6., 2.

SZABÉDI László: Válassz, *Utunk*, 1946. június 22., 9.

SZABÉDI László: Szavakban lappangó történelem, *Utunk*, 1946. augusztus 3., 8.

SZABÉDI László: Csillogj, Margitka, *Utunk*, 1946. október 12., 3.

SZABÉDI László: Mentség, *Utunk*, 1948. január 24., 7

SZABÓ Géza: Kalotaszeg szegényei hajdan, *Utunk*, 1947. február 1., 8.

SZABÓ Lajos: Az Állami Magyar Szentgyörgy István Színház idei mérlege, *Utunk*, 1946. július 6., 6.

SZÁSZ János: Hajnaltól alkonyatig, *Utunk*, 1947. április 26., 1.

SZEMLÉR Ferenc: Bátortalan óda a szabadsághoz, *Utunk*, 1946. június 22., 8.

SZEMLÉR Ferenc: Énekkarok és dalárdák, *Utunk*, 1946. augusztus 17., 1.

SZEMLÉR Ferenc: Napisajtónk dolga, *Utunk*, 1947. július 5., 9.

SZEMLÉR Ferenc: Az eltört tükör, *Utunk*, 1947. október 11., 4.

SZEMLÉR Ferenc: Gyújtsatok világot!, *Utunk*, 1948. január 10., 4.

SZEMLÉR Ferenc: Érted-e?, *Utunk*, 1948. január 10., 4.

SZENTIMREI Jenő: Biztató tépett kurucoknak, *Utunk*, 1946. június 22., 5.

SZENTIMREI Jenő: Az izmusok védelmében. Hozzászólás, *Utunk*, 1946. szeptember 28., 6.

SZENTIMREI Jenő: A munkás színpada, *Utunk*, 1947. március 15., 9.

SZENTIMREI Jenő: A népet játszó színész, *Utunk*, 1947. április 26., 5.

SZÉKELY Dávid Gyula: Gyűlésen szülőfalumban, *Utunk*, 1947. október 11., 5.

SZTÁLIN: A marxizmus és a nemzetiségi kérdés, *Utunk*, 1946. június 22., 6.

SZTÁLIN nyilatkozata a kritikai szellem szükségességéről, *Utunk*, 1947. április 26., 1-2.

SZOLNAY László: Nagybánya ötven éves, *Utunk*, 1946. június 22., 6.

TOMA Alexandru: Varázs, *Utunk*, 1948. január 10., 7.

TOMPA László: Népek karéneke 1945 tavaszán, *Utunk*, 1946. június 22. 1.

TOMPA László: Forr a katlan...*Utunk*, 1946. június 22. 1.

TOMPA László Csillagúton szekerezve, *Utunk*, 1946. szeptember 28., 9.

TURNOWSZKY Sándor: Társadalmi valóság és társadalomtudomány, *Utunk*, 1946. szeptember 28, 2.

TURNOWSZKY Sándor: Marx az íróművész, *Utunk*, 1946. december 8., 8.

VÁRNAI Zseni: Áldott asszonyok, *Utunk*, 1947., június 21. , 4.

VIRÁGH Miklós: Ady, József Attila, Balázs Béla és több erdélyi lírikus Eisikovtis Miksa, az új magyar dal zeneköltője tolmácsolásában, *Utunk*, 1946. június 22, 2.

VIRTA Nikolaj: Hogyan élnek és alkotnak a szovjet írók? *Utunk*, 1947. április 26., 9.

VITA Zsigmond: Új életszemlélet, új irodalmi formák, *Utunk*, 1948. január 24., 5.

VOICU, Stefan: Valami történik a falvakon, vezércikk-átvétel a Contemporanul 1947. május 30-i számából, *Utunk*, 1947. június 7., 6.